

Наукові перспективи
Видавнича група

ISSN (print) 2708-7530
DOI: 10.52058/2708-7530-2024-4(46)

НАУКОВІ ПЕРСПЕКТИВИ

СЕРІЯ: "ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ", СЕРІЯ: "ПРАВО",
СЕРІЯ: "ЕКОНОМІКА", СЕРІЯ: "ПЕДАГОГІКА",
СЕРІЯ: "ПСИХОЛОГІЯ", СЕРІЯ: "МЕДИЦИНА"

Миру нашій Україні

Випуск 4(46)
2024

Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління

Асоціація науковців України

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

Наукові перспективи

*(Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Медицина», Серія «Педагогіка», Серія «Психологія»)*

Випуск № 4(46) 2024

Київ–2024

Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration

Association of Scientists of Ukraine

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

Scientific Perspectives

*(Series "Public Administration", Series "Law", Series "Economics",
Series "Medicine", Series "Pedagogy", Series "Psychology")*

Issue № 4(46) 2024

Kiev – 2024

ISSN (print) 2708-7530

DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-4\(46\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-4(46))

Наукові перспективи: журнал. 2024. № 4(46) 2024. С.1512

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 24.09.2020 р.
№ 1188 журналу присвоєно категорію "Б" із галузей науки:
державне управління, право та економіка*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021
№ 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології*

Рекомендовано до друку Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 26.04.2024, № 9/4-24)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 24436-14376Р від 09.06.2020 р.

Журнал видається за підтримки Міжнародного економічного інституту (Есеніце, Чехія) та
КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва"

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні та за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку державного управління, права, економіки, психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрів, фахівців-практиків.

Наукове видання включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор:

Жукова Ірина Віталіївна

кандидат наук з державного управління, доцент, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, Лауреат премії імені Івана Франка у галузі інформаційної діяльності, Лауреат Всеукраїнської премії «Інновація в освіті — 2018», м. Київ, Україна

Заступники Головного редактора:

Янчук Артем Олександрович — доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, Заступник керівника Апарата Верховної Ради України (Київ, Україна);

Непомнящий Олександр Михайлович — доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, професор, Дійсний член Академії будівництва України, професор кафедри архітектури і просторового планування Національного авіаційного університету (Київ, Україна). Заслужений будівельник України, Почесний працівник будівництва та архітектури, державний службовець 3 рангу (Київ, Україна);

Дацій Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна);

Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» (Київ, Україна);

Макаренко Олександр Миколайович — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна).

Редакційна колегія:

Романенко Євген Олександрович — доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, полковник Генерального штабу Збройних сил України, президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна);

Арошидзе Паата — доктор економічних наук, професор, Асоційований професор Державного університету імені Шота Руставелі (Грузія);

Ахметова Лайла Сейсембековна — доктор історичних наук, професор політології, професор кафедри ЮНЕСКО, міжнародної журналістики і медіа в суспільстві факультету журналістики Казахського Національного університету (КазНУ) ім. аль-Фарабі (Казахстан) ;

Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна) ;

Балахтар Катерина Сергіївна — здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна);

Бурик Зорiana Михайлівна — доктор наук з державного управління, старший викладач кафедри регіонального управління та місцевого самоврядування Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Львів, Україна) ;

Вашека Тетяна Володимирівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна) ;

Вовк Вікторія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща) ;

Вдовіна Олена Олександрівна — кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент кафедри українознавства, культури та документознавства Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, Україна);

Гбур Зоряна Володимирівна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна) ;

Долгова Олена Миколаївна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Гвожджевiч Сильвія — кандидат наук, кафедра адміністрації та національної безпеки Державної професійної вищої школи ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща);

Головач Наталія Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна) ;

Гудзенко Ганна Володимирівна — кандидат медичних наук, асистент кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна);

Гуменникова Тамара Рудольфівна — доктор педагогічних наук, професор, директор Придунайської філії Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна) ;

Гечбаїя Бадрі Нодаровiч — доктор економічних наук, професор, Асоційований професор Батумського державного університету ім. Шота Руставелі (Грузія);

Дегтяр Андрій Олегович — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та підприємництва Національного аерокосмічного університету імені М.С. Жуковського, Заслужений діяч науки і техніки України (Харків, Україна) ;

Дегтяр Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна) ;

Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна) ;

Ічанська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Кайдашев Роман Петрович — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна) ;

Кобець Дмитро Леонтійович - кандидат економічних наук (доктор філософії), доцент Хмельницького національного університету, доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування (м. Хмельницький, Україна) ;

Коляденко Ніна Володимирівна — доктор медичних наук, доцент, завідувач кафедри медичної психології Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна) ;

Кошова Світлана Петрівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охорони здоров'я Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика (Київ, Україна) ;

Лігоцький Анатолій Олексійович — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна) ;

Лич (Назарук) Оксана Миколаївна — доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна);

Мальцев Дмитро Валерійович — кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна) ;

Мельник Володимир Степанович — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна);

Мідельський Сергій Людвигович — професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан);
Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща);

Мовмига Наталія Євгенівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки праці та навколишнього середовища Національного Технічного Університету «Харківський Політехнічний Інститут» (Харків, Україна);

Мотренко Тимофій Валентинович — доктор філософських наук, професор, професор кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом, Академік Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна) ;

Нікульчев Микола Олександрович — доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри історії та права ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (Покровськ, Донецька область, Україна);

Недбалек Карел — доктор філософії (PhD) в галузі права, доцент, професор Європейського професійного докторату, МВА, адвокат (Чехія) ;

Новак-Каляєва Лариса Миколаївна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Львів, Україна) ;

Носирев Олександр Олександрович — кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри туризму і готельно-ресторанного бізнесу Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (Харків, Україна) ;

Орел Марія Григорівна — доктор наук з державного управління, професор кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна) ;

Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри аналітичної економіки та природокористування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (Київ, Україна);

Пархоменко-Куцєвіл Оксана Ігорівна — доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна) ;

Перестюк Інга Миколаївна — кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна) ;

Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (Київ, Україна);

П'янківська Людмила Володимирівна – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення, Державний науково-дослідний інститут МВС України (Київ, Україна);

Радзіховська Наталія Станіславівна — кандидат медичних наук, лікар вищої категорії, завідувач відділенням неврології КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва", асистент кафедри неврології НМУ імені О.О. Богомольця (Київ, Україна) ;

Савенко Олена Анатоліївна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту і права Дніпровського державного аграрно-економічного університету, членкиня громадської наукової організації "Фінансово-економічна наукова рада" (Київ, Україна) ;

Ситник Григорій Петрович — доктор наук з державного управління, кандидат технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри державного управління Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна) ;

Стовба Тетяна Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та морського права Херсонської державної морської академії (Херсон, Україна);

Тимошенко Наталія Юрївна — кандидат економічних наук, доцент кафедри міжнародної економіки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (м. Київ, Україна);

Титко Анна Василівна — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна) ;

Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна) ;

Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна) ;

Цимбалюк Руслан Степанович — кандидат медичних наук, доцент кафедри загальної хірургії № 1 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №2 (Київ, Україна) ;

Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна) ;

Шаповалова Алла Миколаївна - кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри філософії та історії Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського (Київ, Україна) ;

Якимчук Аліна Юрївна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна) ;

Яковицька Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна).

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

© автори статей, 2024

© Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління, 2024

© Асоціація науковців України, 2024

© Видавнича група «Наукові перспективи», 2024

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Державне управління»

Карпенко Л.М., Ізха М.М., Глашенко О.І., Котомін В.Г. <i>INVESTMENT PROJECTION OF TERRITORIAL DEVELOPMENT IN THE COORDINATES OF THE MACROECONOMIC STABILIZATION POLICY</i>	18
Безродній Ю.О. <i>РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЗАСАДАХ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ</i>	34
Бойко А.О. <i>ОСОБЛИВОСТІ МЕХАНІЗМІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ</i>	47
Василенко Н.В., Радиш Я.Ф. <i>СУТНІСТЬ І ПРИРОДА КОНФЛІКТІВ НА ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ</i>	58
Весоловська М.К., Карковська В.Я. <i>МОДЕЛЬ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ ЕМОЦІЙНИМ ІНТЕЛЕКТОМ ТА ПРОДУКТИВНІСТЮ ПРАЦІВНИКІВ В ОРГАНІЗАЦІЙНОМУ КОНТЕКСТІ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ</i>	65
Гавриченко Д.Г., Штиршов О.М. <i>ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ФУНКЦІОНУВАННЯ МОДЕЛЕЙ ФІНАНСУВАННЯ СИСТЕМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ТА ПРАКТИЧНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ</i>	75
Галунець Н.І., Ключник А.В., Гусенко А.А. <i>ВПЛИВ ВІЙНИ НА РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ</i>	90
Гончаренко О.Ю. <i>СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АГРОПРОМИСЛОВИМ КОМПЛЕКСОМ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД</i>	105
Дзвінчук Д.І., Лопушинський І.П., Гречаник Б.В. <i>ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА ПРИКЛАДІ СІЛЬГОСПВИРОБНИКІВ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ</i>	117

Дзєга В.Д., Самойленко Л.Я., Костик Є.П. <i>ПРЕДСТАВНИЦЬКА ВЛАДА В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРИЙНЯТТЯ Й РЕАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ</i>	132
Дзяна Г.О., Дзяний Р.Б. <i>ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ПУБЛІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ З ПИТАНЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД</i>	145
Дорошенко Т.В. <i>ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ</i>	159
Загалюк О.М. <i>ПІДХОДИ ДО СУЧАСНОГО РОЗУМІННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</i>	170
Іваній О.М., Прібиткова Н.О., Лисий В.В. <i>КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ УСПІШНОЇ МЕДІАЦІЇ МІЖ ДЕРЖАВНИМИ ОРГАНАМИ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ</i>	183
Кобиліна Ю.М. <i>МОНІТОРИНГ МЕХАНІЗМІВ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ</i>	196
Коршак Л.І., Стрельченко О.Г. <i>ХАРАКТЕРИСТИКА ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВИМ КОМПЛЕКСОМ В УМОВАХ ВІЙНИ</i>	207
Кривов І.І. <i>ФАКТОРНО-ОРІЄНТОВАНА МОДЕЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ</i>	222
Кудрявський І.В. <i>ПОНЯТТЯ, ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ ЦЕНЗУРИ ТА ПРОПАГАНДИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ</i>	233
Лазор О.Я., Юник І.Г. <i>ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ</i>	246
Ласкутов В.А. <i>ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ДОСЛІДЖЕННЯ БЕЗПЕКИ ОСВІТЬОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ</i>	259

Липовий О.М. <i>СУТНІСТЬ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА ІТ-КОМПАНІЙ</i>	272
Маршалюк В.І. <i>СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ</i>	284
Мінчечков А.Ю. <i>СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В СУЧАСНІЙ НАУЦІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	296
Ніконець А.О. <i>СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ КІБЕРБЕЗПЕКИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ</i>	308
Олійник В.В. <i>ПІДТРИМКА АГРАРНОГО БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ</i>	320
Пилипенко В.В., Литовченко Є.П., Даценко В.К. <i>ЕФЕКТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ: АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОГО ДОСВІДУ</i>	334
Приймак Л.В. <i>ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ</i>	350
П'ятничук І.Д. <i>НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ У СФЕРІ НАДАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ</i>	361
Стеців І.С. <i>ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЮ БЕЗПЕКОЮ: СТІЙКІСТЬ ТА АДАПТИВНІСТЬ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ</i>	371
Стешенко Т.В., Гущин О.О., Візіров С.А. <i>ВИРІШЕННЯ СПІЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД. ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ВЛАДИ НА СУБРЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ</i>	384
Ткаченко С.М. <i>РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СТИМУЛЮВАННІ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРАРНИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ</i>	397

Хребтій І.В. <i>МЕТОДОЛОГІЯ ЕКСПЕРТНОГО ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА КАР'ЄРНИЙ РОЗВИТОК КАНДИДАТІВ НА ЗАЙНЯТТЯ ПОСАД ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ</i>	408
Чечотка В.Д. <i>ЕТАПІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ</i>	421
Щербак Є.В. <i>ПРО ОКРЕМІ МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НАДАННЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ ГРОМАДЯНАМ ТРЕТЬОГО ВІКУ</i>	434
Янишин Р.І. <i>ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ</i>	449
СЕРІЯ «Економіка»	
Андрухів І.Т., Русин-Гриник Р.Р. <i>ПІДХОДИ ДО ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ</i>	457
Березовська Н.І. <i>АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ В ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ З МЕТОЮ ДОСЯГНЕНЬ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ</i>	470
Бєлкін І.В. <i>АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ</i>	484
Бєлоусов Я.І., Бєлоусова Л.І., Сєребряк К.І., Ріпка Г.А. <i>РОЛЬ СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВОГО УПРАВЛІННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ</i>	499
Білошапка В.С., Демченко В.О. <i>АНТИКОРУПЦІЙНИЙ КОМПЛАСНС ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ БАНКОМ</i>	519
Бугель Ю.В. <i>СУТНІСТЬ ТА ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ В МИТНІЙ СФЕРІ</i>	533
Вдовенко Л.О., Кравчук М.А. <i>ОСОБЛИВОСТІ ПРОСТОРОВОЇ СТРУКТУРИ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ</i>	546

Вейдер Т.М., Висторопський В.О., Гержан Р.С. <i>ІНТЕГРОВАНІ ПІДХОДИ ДО СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВ</i>	559
Вишневецька О.В. <i>МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНОГО КАПІТАЛУ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ</i>	570
Гилка У.Л. <i>СУСПІЛЬНІ РОБОТИ У КЕЙНСІАНСЬКІЙ ТЕОРІЇ ЗРОСТАННЯ</i>	583
Домбровська Н.Р. <i>НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ КРІЗЬ ПРИЗМУ ВІЙСЬКОВОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ ТА СПАДУ ЕКОНОМІКИ</i>	592
Дорош О.І., Копанський Т.Б., Смаченко О.О. <i>РОЛЬ ДЕРЖАВИ ТА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ</i>	604
Кацюба І.Р., Русин-Гриник Р.Р., Шевченко С.Г. <i>УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЕНЕРГЕТИКИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО РИНКУ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ</i>	615
Кісь М.Я., Русин-Гриник Р.Р. <i>ПРИНЦИПИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ЗОВНІШНЬОГО ІНВЕСТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО І ПОСТВОЄННОГО ПЕРІОДІВ</i>	627
Кононова І.В. <i>РОЗВИТОК СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ УКРАЇНИ</i>	638
Лещук Г.В., Савків У.С., Кузьмін Т.Л. <i>НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЗАКЛАДІВ ХАРЧУВАННЯ</i>	652
Лихолат С.М., Грудка М.А. <i>ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ПОЛІТИКИ КОМУНІКАЦІЙ</i>	665
Медина А.П. <i>ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ ПІДПРИЄМСТВ</i>	677

Миронов О.Г. <i>СТАБІЛЬНІСТЬ ТА ВАРІАТИВНІСТЬ ЦІНИ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ: МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЦІНОВИХ РУХІВ НА РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ</i>	689
Назаренко І.М. <i>ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА</i>	701
Нам'ясенко В.М. <i>КОНЦЕПЦІЯ СТРАТЕГІЇ ПІСЛЯВОЄННОГО РОЗВИТКУ ПОДІЛЬСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РЕГІОНУ</i>	718
Нікітенко К.В. <i>ПРОБЛЕМАТИКА МОТИВАЦІЇ В МЕНЕДЖМЕНТІ МИСТЕЦТВА</i>	728
Палига І.Є., Палига Є.М. <i>ДЕТЕРМІНАНТИ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВИДАВНИЧО- ПОЛІГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНУ ПЕРМАНЕНТНУ КРИЗУ: АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ</i>	740
Подольняк О.А., Польова О.Л., Коваль О.В. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ В ГАЛУЗІ БДЖІЛЬНИЦТВА</i>	754
Саєнсус М.А., Беспалов В.М., Кочевой М.М., Обнявко О.В., Тарасова К.І., Сало Я.В., Васильченко К.Г. <i>МАРКЕТИНГОВЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ В ОНЛАЙН-СЕРЕДОВИЩІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА СТРАТЕГІЇ НА ЦИФРОВИХ РИНКОВИХ ПРОСТОРАХ</i>	769
Семененко Ю.С. <i>ТЕХНОЛОГІЇ МАШИННОГО НАВЧАННЯ У КРЕДИТНОМУ СКОРИНГУ</i>	781
Смага-Зеленцов Д.О. <i>ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ В ЕЛЕКТРОННІЙ КОМЕРЦІЇ</i>	795
Троян В.І., Швед А.Б., Браташ М.А. <i>МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ВПРОВАДЖЕННЯМ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ У СФЕРІ НАДРОКОРИСТУВАННЯ</i>	808
Цира О.В., Лебедева І.Ю. <i>МІСЦЕ ТА РОЛЬ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У РОЗВИТКУ РИНКУ ІКТ</i>	818

СЕРІЯ «Право»

- Salaieva K.A.** 829
THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE PROCESS OF CRIMINAL LEGAL QUALIFICATION
- Берч В.В.** 840
УЧАСТЬ НАРОДУ У РЕАЛІЗАЦІЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ: РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
- Боднарчук І.О., Кісіль А.В.** 847
СПЕЦИФІКА ОПОДАТКУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ, ЩО ПОСТАЧАЮТЬСЯ НЕРЕЗИДЕНТАМИ
- Бойко О.І., Шульга Т.М.** 857
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОГО ЗБОРУ В РІЗНИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА УКРАЇНИ
- Бондаренко І.М., Бондик О.П., Квашук Д.О.** 867
ОПОДАТКУВАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
- Бордюк Х.М., Габа А.І., Гальчинська С.В., Нос Ю.С., Черна С.В.** 884
ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ АВТОРСЬКІ ПРАВА: ЗМІНИ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД
- Боровська І.А., Петровський А.В.** 899
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ СТОРІН У ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЯХ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ
- Букатова Д.М.** 911
АПОСТИЛЮВАННЯ ДОКУМЕНТІВ ЯК ЗДАТНІСТЬ НОТАРІУСА ЗАБЕЗПЕЧУВАТИ МІЖНАРОДНУ ВИЗНАНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ АКТІВ
- Дараган В.В., Рогальська В.В.** 923
СТАН НАУКОВИХ РОЗРОБОК З ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАДИ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ АРЕШТУ МАЙНА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
- Жеребцова С.С., Лісовська В.С., Кізілова К.О.** 936
КРИМІНАЛЬНІ ПОКАРАННЯ У МУСУЛЬМАНСЬКОМУ ПРАВІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Кисельов Д. В. <i>АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ</i>	950
Колдов Є.О. <i>ПРИНЦИП RES JUDICATA ЯК СКЛАДОВА ПРИНЦИПУ ЮРИДИЧНОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ</i>	961
Колпаков А.В. <i>VITA-ПРИНЦИПИ ОБ'ЄДНАННЯ СПІВВЛАСНИКІВ БАГАТОКВАРТИРНОГО БУДИНКУ</i>	979
Концевич В.А. <i>МЕТАМОРФОЗИ ПРАВОВОЇ РЕАЛЬНОСТІ: НОВІТНІ ПРАВА ЛЮДИНИ</i>	992
Копотун І.М. <i>ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ: ЗАКОНОДАВЧІ, ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ</i>	1002
Кривний В.Є., Старина С.К. <i>ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ЇХ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ</i>	1008
Лисюк А.О. <i>РОЛЬ ПРИНЦИПІВ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА У СУЧАСНІЙ СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ</i>	1034
Мазур В.В. <i>ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ СМЕРТЮ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ В ПРАВОПОРЯДКАХ УКРАЇНИ ТА ДЕЯКИХ КРАЇН ЄС</i>	1048
Мельник А.В. <i>ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ У СПРАВАХ ЩОДО ПОДІЛУ ОБ'ЄКТІВ НЕЗАВЕРШЕНОГО БУДІВНИЦТВА</i>	1058
Мерденов Д.Ю. <i>ГЕНЕЗА ІНСТРУМЕНТАРІЮ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ З БОКУ ДЕРЖАВИ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ</i>	1067
Мироненко В.П., Куцик К.В. <i>КАТЕГОРІЇ «ОХОРОНА», «РЕАЛІЗАЦІЯ», «ЗАХИСТ» ЯК СКЛАДОВІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ОСІБ, ЯКІ СТРАЖДАЮТЬ НА ПСИХІЧНІ РОЗЛАДИ І ПОТРЕБУЮТЬ ПСИХІАТРИЧНОЇ ДОПОМОГИ</i>	1077

- Михайленко В.В.** 1091
ОСНОВНІ МОДЕЛІ АДМІНІСТРУВАННЯ АВТОРИЗОВАНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАТОРІВ - ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ
- Муляр Г.В., Бабич В.А., Ханов А.О.** 1106
УЧАСТЬ АДВОКАТА В МЕДІАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ
- Петков С.В., Добрянська Н.В.** 1118
СІМЕЙНА МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ
- Резніченко Г.С.** 1128
КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ШАХРАЙСТВО ВЧИНЕНЕ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
- Сивицький В.С.** 1136
ПОВНОВАЖЕННЯ МІСЦЕВИХ АДМІНІСТРАЦІЙ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
- Стешенко Т.В., Войтенко А.І., Кравець Л.О.** 1148
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТИ, ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК МІСЦЕВИХ ГРОМАД. НОВІ МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
- Тихоненко А.В., Лисаков В.В.** 1160
ІСЛАМСЬКЕ ПРАВО: РЕЛІГІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ У СУЧАСНОМУ СВІТІ
- Шульга А.М.** 1174
ЕКОЦИД: ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ НОРМИ

СЕРІЯ «Психологія»

- Sannikov O.I., Kyrychenko A.G.** 1196
PSYCHOLOGICAL REGULATORS OF CHOICE AND MAKING AGGRESSIVE DECISIONS
- Бочелюк В.Й., Панов М.С., Козлова А.Г.** 1213
ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ДИТИНИ: ЗМІСТ, ОЗНАКИ, КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ
- Гульбс О.А., Лантух І.В., Діхтяренко С.Ю.** 1224
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРИНЦИПІВ СВІДОМОСТІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ

- Дарвішов Наріман Рафік огли** 1238
ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ІНДИВІДУАЛЬНИХ РИС ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ У ОСІБ ІЗ ЗАЛЕЖНІСТЮ ВІД ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН
- Карпюк Ю.Я., Хрущ О.В.** 1250
ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
- Кернас А.В.** 1264
ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ СТУДЕНТАМИ-ПСИХОЛОГАМИ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «ПСИХОЛОГІЯ СПОРТУ, ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ» У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПСИХОЛОГІЯ»
- Коструба Н.С., Журба М.Л.** 1286
ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я
- Малиш В.Є.** 1298
СТРЕС ТА СТРЕСОВІ РОЗЛАДИ ОСОБИСТОСТІ: ВИЗНАЧЕННЯ, ДІАГНОСТИКА ТА КОРЕКЦІЯ
- Маргарян М.А., Бабаян Ю.О.** 1311
ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ
- Охромій Г.В., Баб'як А.О.** 1322
СОЦІАЛЬНА ІЗОЛЯЦІЯ ТА ВІДЧУЖЕНІСТЬ ЯК НАСЛІДОК СИНДРОМУ ЖЕРТВИ У ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ
- Паламарчук О.М., Візнюк І.М., Габа І.М., Долинний С.С.** 1333
ТРАНСФОРМАЦІЇ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ВОЛОНТЕРІВ У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЙ
- Перепелиця А.В., Ковальова О.В., Прокоф'єва О.О., Вдовіченко О.В., Гузь Н.В.** 1343
РОЛЬ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ПОДОЛАННЯ КРИЗИ
- Помиткін Е.О.** 1353
ПРОБЛЕМА СНОВИДІНЬ У ПСИХОЛОГІЧНИХ КОНЦЕПЦІЯХ З. ФРОЙДА ТА М. ГРОТА
- Притула О.А.** 1362
ЖИТТЄВА СТІЙКІСТЬ ЕКСПЕРТА-ПСИХОЛОГА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ
- Ситнік С.В.** 1371
СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СТРУКТУРІ ДЕТЕРМІНАНТ СТИЛЮ ПОДОЛАННЯ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ

Смілянець Т.Л. <i>СОЦІАЛЬНА ІЗОЛЯЦІЯ ЧЕРЕЗ ТЕЛЕФОННУ ЗАЛЕЖНІСТЬ</i>	1383
Тарасенко А.М. <i>СТРУКТУРА СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ</i>	1389
Тробюк Н.Ю., Тробюк А.В. <i>ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я» ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ</i>	1402
Туз Л.Г., Аврамченко С.М. <i>ВПЛИВ ГЛИБИННОЇ ПСИХОКОРЕКЦІЇ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ САМОАКТУАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ</i>	1417
Цумарєва Н.В., Апельт Г.В., Вятчаніна С.В. <i>ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ ВИЖИВАННЯ ТА АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ ТРИВАЛОГО ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ</i>	1431
Чайка Р.М. <i>ПЕРЕКЛАД ТА ВАЛІДАЦІЯ ШКАЛИ "САМОЕФЕКТИВНІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ КАР'ЄРНИХ РІШЕНЬ" ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ АУДИТОРІЇ</i>	1443
Чайка Р.М. <i>ПЕРЕКЛАД ТА ВАЛІДАЦІЯ ШКАЛИ "ІНВЕНТАР СУБ'ЄКТИВНОГО КАР'ЄРНОГО УСПІХУ" ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ АУДИТОРІЇ</i>	1453
Чайка Р.М. <i>ПЕРЕКЛАД ТА ВАЛІДАЦІЯ ШКАЛИ "ЗАЛУЧЕНІСТЬ В КАР'ЄРУ" ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ АУДИТОРІЇ</i>	1464
Чуйко Г.В., Чаплак Я.В., Зварич І.М. <i>ВОРОНКА ВИСНАЖЕННЯ ЯК ІМОВІРНИЙ РЕЗУЛЬТАТ ВИГОРАННЯ</i>	1473
Шевченко Р.П., Пахмурний В.А., Гапчук І.В. <i>ВПЛИВ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ НА ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ</i>	1487
Шпак М.М. <i>ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ</i>	1498

УДК 355/359-63: 338.054.23

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-4\(46\)-484-498](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2024-4(46)-484-498)

Белкін Ігор Володимирович кандидат педагогічних наук, доцент кафедри аграрного менеджменту та маркетингу, Вінницький національний аграрний університет, вул. Пирогова 3, м. Вінниця, 21037, тел.: (067) 431-60-79, <https://orcid.org/0000-0003-0403-8420>

АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Анотація. У статті проведено дослідження стану аграрного сектору України до війни та під час неї. Був здійснений аналіз динаміки його розвитку, встановлено основні проблеми довоєнного періоду, які гальмували подальший прогрес. Також проаналізовано вплив військових дій на території України на функціонування аграрного сектору та його подальший розвиток.

Автор статті відзначив, що урядом було прийнято значну кількість заходів для підтримки аграрного сектору в умовах війни. Ці заходи включали мінімізацію бюрократичних процедур для агробізнесу, спрощення процедур дозволів на використання сільськогосподарської техніки без реєстрації, полегшення імпорту посівних матеріалів, а також зменшення податкового тягаря, зокрема введення нульової ставки акцизного податку та зниження розміру ПДВ на пальне. Додатково, в статті було описано окремі державні програми підтримки сільськогосподарських виробників. Автори представили результати побудови моделей, які описують процеси в аграрному секторі, і вказали на їх потенційне використання для прогнозування розвитку цього сектору в майбутньому.

В рамках дослідження розглядається структура експорту сільськогосподарської продукції, а також розглядаються можливості швидкої переорієнтації виробництва на інші види продукції. Один із ключових аспектів аналізу становить дослідження факторів, що вплинули на реструктуризацію посівів в Україні. Це може включати зміни в попиті на світовому ринку, зміни в умовах вирощування та обробки різних видів культур, технологічні та кліматичні фактори, а також регулятивні зміни в урядовій політиці. Дослідження також може включати огляд тенденцій іноземного попиту на українську сільськогосподарську продукцію, а також аналіз конкурентної ситуації на світових ринках. На основі цього аналізу можуть бути зроблені висновки щодо потенційних напрямків розвитку аграрного сектору України, а також ідентифіковані можливості для розширення експорту або диверсифікації виробництва.

В останній частині статті були визначені подальші кроки, необхідні для подолання найбільш значущих проблем аграрного сектору в умовах війни та в післявоєнний період. Це може включати подальше полегшення регуляторного середовища, підтримку інвестицій у сільське господарство, розвиток інфраструктури та забезпечення доступу до ринків для сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: аграрний сектор, війна, Україна, експорт, виробництво, прогноз.

Belkin Ihor Volodymyrovych Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Agrarian Management and Marketing, Vinnytsia National Agrarian University, str. 3 Pirohova St., Vinnytsia, 21037, tel.: (067) 431-60-79, <https://orcid.org/0000-0003-0403-8420>

AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF WAR: PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Abstract. Abstract. The article examines the state of the agricultural sector of Ukraine before and during the war. An analysis of the dynamics of its development was carried out, the main problems of the pre-war period, which inhibited further progress, were identified. The impact of military operations on the territory of Ukraine on the functioning of the agricultural sector and its further development is also analyzed.

The author of the article noted that the government took a significant number of measures to support the agricultural sector in wartime conditions. These measures included the minimization of bureaucratic procedures for agribusiness, the simplification of procedures for permits for the use of agricultural machinery without registration, the facilitation of the import of seed materials, as well as the reduction of the tax burden, in particular the introduction of a zero rate of excise tax and the reduction of VAT on fuel. In addition, the article described separate state programs to support agricultural producers. The authors presented the results of building models that describe the processes in the agricultural sector, and indicated their potential use for forecasting the development of this sector in the future.

Within the framework of the study, the structure of the export of agricultural products is considered, as well as the possibilities of rapid reorientation of production to other types of products are considered. One of the key aspects of the analysis is the study of the factors that influenced the restructuring of crops in Ukraine. These may include changes in global market demand, changes in growing and processing conditions for different types of crops, technological and climatic factors, and regulatory changes in government policies. The research may also

include an overview of trends in foreign demand for Ukrainian agricultural products, as well as an analysis of the competitive situation in world markets. On the basis of this analysis, conclusions can be drawn regarding the potential directions of development of the agricultural sector of Ukraine, as well as identified opportunities for expanding exports or diversifying production.

In the last part of the article, the further steps necessary to overcome the most significant problems of the agricultural sector in the conditions of the war and in the post-war period were determined. This could include further easing the regulatory environment, supporting investment in agriculture, developing infrastructure and ensuring access to markets for agricultural products.

Keywords: agricultural sector, war, Ukraine, export, production, forecast.

Постановка проблеми. Аграрний сектор в Україні відіграє ключову роль у економіці країни. За даними на кінець 2021 року, він формував до 20% внутрішнього валового продукту (ВВП). Також важливо зазначити, що агробізнес вкладає майже 40% валютної виручки країни, що свідчить про його високий внесок у зовнішню торгівлю та експортні потоки. Протягом останніх 5 років аграрний сектор демонстрував позитивну динаміку, що підтверджується стабільним зростанням валютної виручки. Україна є одним з найбільших світових експортерів зернових культур, щорічно виробляючи близько 100 мільйонів тон зерна. Це свідчить про високий потенціал та значущість аграрного сектору для економіки України на міжнародній арені.

Незважаючи на позитивні показники зовнішньо-торгівельного сальдо, аграрний сектор України стикається з рядом серйозних проблем, які ускладнюють його розвиток:

Непрозорість земельних відносин: проблеми з власністю на землю, нечіткість щодо прав власності та земельних відносин часто стають перешкодою для інвестицій та розвитку аграрного сектору.

Невідповідність міжнародним стандартам якості та безпеки: недостатня якість продукції та недотримання стандартів безпеки можуть обмежувати можливості експорту та ускладнювати доступ до міжнародних ринків.

Низький рівень інвестування: відсутність достатнього фінансування та інвестицій обмежує можливості розвитку сучасних технологій та підвищення продуктивності.

Неадаптовані законодавчі акти України до вимог ЄС: неусунення розбіжностей у законодавстві України та вимог Європейського Союзу може ускладнити доступ до європейських ринків та інвестицій.

Проблема перерозподілу ринку в ринковій самостійності: недостатня конкурентоспроможність та ринкова самостійність можуть призвести до збільшення імпорту за рахунок внутрішнього виробництва.

Підвищена залежність від державного фінансування: значна частка сектору може бути залежною від державних субсидій та підтримки, що ускладнює його конкурентоспроможність та стійкість.

Низький рівень інноваційної активності: відсутність інновацій та впровадження сучасних технологій у сільському господарстві може обмежувати його ефективність та конкурентоспроможність на ринку.

Недосконала логістика: проблеми з транспортуванням та інфраструктурою можуть ускладнювати поставки продукції на ринки та знижувати її конкурентоспроможність.

Зростає занепокоєність щодо зниження продуктивності землі внаслідок довгострокової нестійкої практики сільського господарства та військових конфліктів. Це особливо актуально для східних і південно-центральных регіонів України.

Довгострокове застосування неефективних сільськогосподарських методів, неправильне використання землі та водних ресурсів можуть призвести до виснаження ґрунтів та зниження їх продуктивності. Крім того, військові конфлікти призводять до знищення інфраструктури, забруднення землі та водних ресурсів, що негативно позначиться на сільськогосподарському секторі та його продуктивності. Ці тенденції потребують серйозної уваги та дієвих заходів для збереження та відновлення родючості ґрунтів, впровадження сталих сільськогосподарських практик, а також забезпечення мирного та стабільного середовища для розвитку сільського господарства. Тільки за умови прийняття відповідних заходів можна забезпечити стійкий та сталий розвиток аграрного сектору в Україні.

Вторгнення російських військ в Україну 24 лютого 2022 року має серйозний вплив на аграрний сектор країни. Нажаль, вказані проблеми стали ще складнішими, і сектор сільського господарства зазнав великих збитків.

Згідно з даними Київської школи економіки, тільки за перші три місяці війни аграрний сектор втратив понад 4,3 мільярди доларів, що становить близько 15% капіталу країни. Непрямі витрати в сільському господарстві через стрімку інфляцію, зменшення виробництва, підвищення цін на виробничі фактори та блокування портів також досягли великої суми - 23,3 мільярдів доларів. Ці цифри свідчать про те, що аграрний сектор став одним з тих, хто найбільше постраждав від війни. Нестабільна ситуація призвела до втрати виробництва, втрати доступу до ринків збуту, а також загрози для безпеки та здоров'я працівників сільськогосподарських підприємств. У таких умовах важливо вжити невідкладних заходів для підтримки аграрного сектору та забезпечення його відновлення після війни. Серед таких заходів можуть бути фінансова підтримка, розробка програм реабілітації та відновлення інфраструктури, а також забезпечення безпеки та захисту для сільських господарств та їхніх працівників.

Військові дії та окупація територій суттєво позначилися на посівній кампанії 2023 року в Україні, роблячи її найскладнішою з початку незалежності країни. Зменшення посівних площ на 3,5 мільйона гектарів стало серйозним викликом для сільськогосподарського сектору. Ця ситуація спричинила ряд проблем для аграріїв, включаючи дефіцит робочої сили, обладнання, пального та фінансових ресурсів. Руйнування логістичних маршрутів ускладнило транспортування сільськогосподарської продукції та постачання необхідних ресурсів на господарства. Ці виклики потребують негайних та комплексних заходів для підтримки сільського господарства та його відновлення після війни. Наприклад, можливі заходи включають фінансову та матеріальну підтримку, надання допомоги у відновленні інфраструктури, забезпечення доступу до ресурсів та технічної підтримки, а також надання консультаційних та психологічних послуг для аграріїв, які зазнали стресу внаслідок військових дій.

Звісно, Україна є одним зі світових лідерів у виробництві та експорті зернових та олійних культур, тому вторгнення РФ має значний вплив на сільське господарство та продовольчу безпеку у всьому світі. У минулому сезоні Україна експортувала майже 6 мільйонів тонн олії, що становить понад 47% світових продажів цього продукту. Початок війни спричинив шок на світовому ринку олійних культур: ціни суттєво зросли, а обсяги поставок знизились. У березні Організація Об'єднаних Націй з харчових та сільськогосподарських питань (FAO) повідомила, що в лютому глобальний індекс цін на продовольство досяг історичного максимуму після стабільного зростання протягом останніх років. Це свідчить про те, як ситуація в Україні впливає на світові ринки та ціни на продукти харчування.

Зростання цін на продукти харчування може мати серйозні наслідки для людей по всьому світу, особливо для тих, хто залежить від імпорту продовольства. Тому вирішення конфлікту в Україні та відновлення нормального функціонування сільського господарства важливо не лише для самої країни, а й для стабільності світових продовольчих ринків.

Експерти Організації Об'єднаних Націй також підраховували, що кількість людей, які страждають від недостатнього рівня продовольчої безпеки в усьому світі, може досягти 15-річного максимуму через наслідки війни в Україні, пандемії COVID-19 та зміни клімату.

Країни Євразії відчули нестачу олії відразу після початку вторгнення. Наприклад, Нідерланди та Бельгія повідомили про дефіцит соняшникової олії, оскільки 2/3 продукту закуповувалися саме в Україні. У Туреччині ціни на соняшкову олію зросли на 30%, що призвело до масового скуповування. Ринок Індії значно постраждав: за останні 4 довоєнні місяці 85% олії було завезено саме з України.

Ці факти свідчать про глобальний характер впливу війни в Україні на світовий ринок олійних культур та продовольчу безпеку. Недостатність постачання олії може призвести до подальшого збільшення цін на продовольство, що загострить проблеми з доступом до харчових ресурсів для мільйонів людей по всьому світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Війна в Україні дійсно стала однією з основних тем для обговорення у всьому світі. Ця конфліктна ситуація привертає увагу багатьох науковців (І.Белкін, Р.Логоша, К.Мазур, Л. Балабанова), політиків, журналістів та бізнесменів, які висловлюють свої думки, припущення та прогнози щодо наслідків війни та її впливу на розвиток економіки не лише України, але й всього світу. Експерти аналізують різні аспекти конфлікту, включаючи геополітичні наслідки, економічні втрати, гуманітарні проблеми та можливі шляхи вирішення конфлікту. Вони розглядають такі питання, як вплив війни на світові ринки сировини та продуктів, стабільність фінансових ринків, енергетичну безпеку, міжнародні відносини та інші аспекти. Обговорення цих питань сприяє кращому розумінню ситуації та сприяє пошуку шляхів вирішення конфлікту та його наслідків.

Мета статті. Метою статті є проведення аналізу стану аграрного сектору України в умовах війни, дослідження основних проблем його функціонування та визначення подальших перспектив розвитку. У зв'язку з воєнним конфліктом та його наслідками, аграрний сектор України зазнав значних змін та викликів. Ці проблеми можуть включати зменшення посівних площ, недостатність ресурсів та обладнання, нестабільність у виробництві та збуті продукції, а також загрози безпеці працівників та інфраструктури. Аналізуючи ці проблеми, стаття спрямована на виявлення ключових чинників, які впливають на аграрний сектор в умовах війни, та надає рекомендації щодо можливих шляхів вирішення цих проблем. Крім того, стаття також ставить за мету визначення подальших перспектив розвитку аграрного сектору України. Шляхи подальшого розвитку можуть включати впровадження нових технологій, підвищення ефективності виробництва, розширення ринків збуту та диверсифікацію продукції, а також забезпечення стабільності та безпеки для сільськогосподарського сектору в цілому. Отже, стаття має на меті надати комплексний огляд стану аграрного сектору України в умовах війни, виявити основні проблеми та визначити шляхи подальшого розвитку цієї важливої галузі економіки.

Виклад основного матеріалу. Вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року призвело до серйозних наслідків. Події війни включають в себе значні людські втрати, руйнування інфраструктури, економічні збитки та глибокі соціальні та психологічні наслідки для українського суспільства.

Конфлікт також має геополітичні наслідки, які впливають на регіональну і світову політику [1. 35-37].

Як ми вже згадували на початку нашого дослідження, агробізнес залишається одним з найбільш перспективних секторів економіки України. З 41,5 мільйонами гектарів сільськогосподарських угідь, що становлять 70% території країни, сільське господарство є вирішальним сегментом. У 2021 році сільське господарство України внесло понад 10% до ВВП країни. Це свідчить про важливість аграрного сектору для економіки України та його вагомую роль у формуванні ВВП країни. Значна частина внутрішнього та зовнішнього валового продукту генерується завдяки сільському господарству, що підкреслює його стратегічне значення для економічного розвитку України.

Однак, необхідно також враховувати виклики та проблеми, з якими стикається аграрний сектор, такі як низька ефективність виробництва, проблеми логістики, недостатня підтримка та інші аспекти. Вирішення цих проблем є ключовим для подальшого розвитку аграрного сектору та збереження його лідерської позиції в економіці України.

Також до факторів які мають суттєвий вплив на український агросектор і можуть сильно вплинути на доходи фермерів та агрокомпаній слід віднести скорочення посівних площ; пошкодження виробничих будівель, споруд та обладнання; зростання цін на добрива та дизельне паливо; блокада чорноморських портів; проблема польсько-українського кордону.

Усі ці фактори разом можуть спричинити значне зменшення доходів українських фермерів та агрокомпаній, а також викликати загрозу продовольчій безпеці країни і національній економіці в цілому. Для забезпечення стійкості агросектора важливо вжити заходів для розв'язання цих проблем, включаючи надання фінансової та технічної підтримки фермерам, відновлення пошкоджених інфраструктурних об'єктів, забезпечення доступу до ресурсів та технологій та інші заходи, що сприятимуть відновленню та розвитку аграрного сектора.

Виробництво аграрного сектору України дійсно переважно розподіляється між двома групами: сільськогосподарськими підприємствами та домогосподарствами.

Перша група, сільськогосподарські підприємства, виробляє приблизно 55% валової продукції сільського господарства та налічує близько 45 тисяч підприємств. Ці підприємства часто мають значний обсяг землі та спеціалізоване обладнання, що дозволяє їм здійснювати великомасштабне сільське господарство.

Друга група, домогосподарства, складається з понад 4 мільйонів домогосподарств, які в середньому обробляють 1,23 гектари землі кожне і виробляють майже 45% валової продукції сільського господарства. Ці

домогосподарства зазвичай є меншими за розміром та більш розповсюдженими по всій країні, і їх виробництво може бути більш різноманітним та орієнтованим на власне споживання.

Обидва типи сільськогосподарських виробників мають свої унікальні характеристики та внесок у загальне виробництво сільськогосподарської продукції в Україні.

В аграрному секторі України рослинництво є домінуючим напрямком, становлячи 73% сільськогосподарської продукції. Основними зерновими культурами України є кукурудза, пшениця та ячмінь. Протягом періоду з 2013 по 2017 роки Україна стабільно збирала понад 60 мільйонів тонн зернових і зернобобових культур щорічно. У 2018 та 2019 роках країна продовжила нарощувати обсяги виробництва зерна, досягаючи 70 і 74 мільйонів тонн відповідно [2. 80-83].

Однак 2020 рік став викликом для України через економічну нестабільність, обмеження, пов'язані з пандемією COVID-19, а також незвичайні погодні умови. У 2020 році валовий збір зерна склав 65,4 мільйони тонн, що втричі перевищувало потреби внутрішнього ринку.

Ці коливання виробництва зерна відображають нестабільність у сільському господарстві, яка може бути спричинена різноманітними факторами, такими як кліматичні умови, економічні труднощі та глобальні кризи. Важливо вдосконалювати стратегії управління ризиками та розвивати резервні плани для забезпечення стабільності виробництва та економічного зростання в аграрному секторі. Умови зниження загального обсягу експорту призводять до збільшення частки аграрного експорту в експортних доходах України. За останні роки спостерігається значне зростання частки сільського господарства в експортних доходах, яке зросло з 26% у 2012 році до 45% у 2022 році, досягнувши 22,2 мільярда доларів.

Основною складовою аграрного експорту залишається експорт сировини, зокрема продукції рослинного походження, такої як кукурудза, пшениця, ріпак та соя. Соняшникова олія також відіграє значну роль, була другим за обсягом експортним продуктом після кукурудзи, складаючи 5,8 мільярда доларів або 7,6% від усього експорту.

Україна також експортує значні обсяги м'яса птиці, фуражних та комбікормових культур, картоплі, цукрових буряків, різноманітних фруктів і овочів. Це свідчить про великий потенціал аграрного сектору для забезпечення експортної активності та підтримки економічного зростання України.

У 2021 році частка агропродовольчої продукції в загальному експорті України зменшилася з 45% у 2020 році до 41%, але все ще залишалася провідною у його товарній структурі. За цей рік було зафіксовано найбільший в історії України експорт пшениці - 20,071 тис. тонн, м'яса птиці - 459 тис.

тонн, заморожених ягід та інших фруктів - 76 тис. тонн, а також макаронних виробів - 38 тис. тонн. За даними Державної митної служби України, в 2021 році Україна експортувала агропродовольчої продукції на суму 27,9 мільярда доларів, що становить майже на 25% більше, ніж попередній рекордний 2020 рік, коли експорт склав 22,4 мільярда доларів. Ці дані свідчать про те, що незважаючи на зменшення частки агропродовольчої продукції у загальному експорті країни, аграрний сектор залишається однією з ключових галузей експорту України і продовжує демонструвати стабільний зріст.

З початком війни перед аграрним сектором України з'явилися численні виклики та проблеми, які вплинули на його функціонування. Окуповані території, ризики посівної діяльності, логістичні труднощі, цілеспрямовані обстріли сільськогосподарської техніки, дефіцит робочої сили, крадіжки зернових культур, а також небезпека через нерозірвані снаряди та заміновані поля - всі ці фактори ускладнюють діяльність сільськогосподарських підприємств. Незважаючи на ці виклики, агробізнес продовжує функціонувати. Аграрний сектор виявив велику стійкість і адаптивність, демонструючи важливість цієї галузі для економіки країни. Однак ці виклики залишаються серйозними та вимагають комплексних заходів для їх вирішення та подолання.

Дії уряду для підтримки агробізнесу в умовах війни є важливими та необхідними. Серед цих заходів мінімізація бюрократичних процедур сприяє спрощенню процесів для агробізнесу, дозвіл на використання сільськогосподарської техніки без реєстрації полегшує доступ до необхідних ресурсів. Спрощення імпорту посівних матеріалів дозволяє забезпечити аграрний сектор необхідними ресурсами для вирощування продукції.

Податкові заходи, такі як нульова ставка акцизного податку та зниження розміру ПДВ на пальне, сприяють зменшенню фінансового тиску на агробізнес та підтримці його ефективності. Додатково, введення окремих державних програм, таких як доступні кредити під низький відсоток, грантова підтримка для переробних підприємств і розвитку садівництва, сприяє стимулюванню розвитку аграрного сектору. Альтернативні логістичні мережі для експорту, які пропонує уряд, допомагають уникнути проблем, пов'язаних з блокадою портів. Усі ці заходи спрямовані на підтримку стійкості та розвитку аграрного сектору України в умовах війни.

З прогнозованими посівами основних ярих сільськогосподарських культур під урожай 2023 року на контрольованій території Україною було зафіксовано значне зменшення в порівнянні з показниками минулого року. Конкретно, площа засіву становила 14 163,4 тис. га, що на 2 752,9 тис. га менше порівняно з попереднім роком. У цілому, було засіяно 95% від прогнозованих площ, що склало 13,4 млн га. Це може бути наслідком різних

факторів, таких як складні умови війни, небезпека на полі, недостатність ресурсів і робочої сили, а також загальні економічні та соціальні труднощі, що впливають на аграрний сектор. Такі зміни можуть мати серйозний вплив на врожайність і виробництво сільськогосподарських культур в цьому році.

За підсумками посівної кампанії 2023 року в Україні відбулися зміни в структурі посівів основних сільськогосподарських культур. Найбільша зміна стосувалася площі посівів пшениці, кукурудзи, соняшнику та сої. Площа посівів ярої пшениці залишилася на рівні попереднього року, що може свідчити про стабільність в цьому напрямі. Площа посівів під соняшником скоротилася у порівнянні з минулим роком, але несуттєво, і все ще зберігла високий показник, досягнувши 4 млн 702 тис. га. Водночас, спостерігалось суттєве скорочення площі посівів кукурудзи: у цьому році площа посівів склала 4 млн 639 тис. га, порівняно з 5 млн 500 тис. га торік. Ці зміни в структурі посівів можуть бути обумовлені різними факторами, такими як цінова ситуація на ринку, вимоги споживачів, доступність ресурсів та технологій, а також погодні умови та економічні фактори [3. 40-42].

Середні ціни рослинництва піддаються сезонним коливанням, причому різні види сільськогосподарських культур можуть мати різний розмах змін цін. Найменший розмах коливань спостерігається у цінах на пшеницю, ячмінь, кукурудзу та насіння соняшника. Це може бути пов'язано з рядом факторів, включаючи стабільність попиту на ці продукти, велику виробничу базу, ефективне управління запасами та інші чинники, які призводять до меншої волатильності цін на ці культури порівняно з іншими.

Очевидно, що у 2024 році очікується спад виробництва та зменшення експорту сільськогосподарських товарів, особливо зернових та олійних. Якщо виробники експортоорієнтованих культур не зможуть експортувати свій урожай, у них буде дуже мало коштів для продовження виробництва у 2025 році. Прогнозується, що у кращому випадку виробники зможуть задовольнити потреби лише внутрішнього ринку. Це може призвести до серйозних викликів для аграрного сектору, так як велика частина доходу від експорту буде втрачена, що може суттєво вплинути на фінансову стійкість фермерів та сільськогосподарських підприємств. Уряд повинен вжити додаткових заходів для підтримки сільськогосподарського сектору та сприяти його відновленню та стабілізації в умовах геополітичної нестабільності та військового конфлікту.

Дослідження середніх цін реалізації тваринництва вказує на те, що найдорожчою є свинина, м'ясо великої рогатої худоби та курчата. З іншого боку, найдешевшими є курячі яйця та коров'яче молоко. Ціни на свинину, м'ясо великої рогатої худоби та курячі яйця характеризуються значною волатильністю, що означає часті зміни цін на ці продукти на ринку. Це може

бути обумовлено такими факторами, як коливання попиту та пропозиції, зміни у виробництві, зовнішні фактори (наприклад, екологічні кризи або захворювання тварин), а також економічні та політичні чинники [4].

Охарактеризуймо також фактори непрямого впливу війни на агропродовольчий ланцюжок які у свою чергу також грають важливу роль у складній ситуації, створеній воєнним конфліктом. Ось основні з них: *скорочення кількості постачальників виробничих ресурсів*: може виникнути через проблеми з логістикою та постачанням, а також через зниження конкуренції на ринку в результаті втрати певних постачальників через воєнні дії або економічну нестабільність; *цінова політика постачальників*: може вплинути на витрати агропідприємств на закупівлю необхідних ресурсів, зокрема добрив і кормів. Збільшення цін на ці ресурси може значно підвищити витрати фермерів і знизити їхні прибутки; *постачальники кормів і медичних послуг*: хоча постачальники кормів і медичних послуг можуть постраждати менше порівняно з іншими секторами, проте вони також можуть відчувати наслідки війни через збільшення витрат на ліки, вакцини та інші медичні послуги для тварин, а також через можливість збільшення цін на корми через складніші умови постачання.

Усі ці фактори можуть призвести до збільшення витрат на виробництво для агропідприємств, що в свою чергу може негативно вплинути на їхню прибутковість та стійкість. Для зменшення цього впливу важливо здійснити аналіз ланцюжка постачання, шукати альтернативні джерела ресурсів, вести переговори з постачальниками щодо умов постачання та цін, а також активно впроваджувати стратегії зменшення витрат і оптимізації виробництва [5. 75-77].

Далі спробуймо визначити кілька ключових категорій, які потрібно врахувати при відновленні та реконструкції агросектору України. Вони включають:

Реконструкція: заміна та ремонт пошкоджених активів, включаючи потужності для зберігання, пересадку культур, поповнення стада тощо.

Відновлення: надання ресурсів, послуг та преференцій для українських агровиробників з метою підтримки їхнього відновленого виробництва.

Модернізація: впровадження нових технологій та стандартів для підвищення ефективності та конкурентоспроможності.

Відновлення експортної інфраструктури: відбудова та розвиток логістичної системи, яка підтримує експорт сільськогосподарської продукції.

Розмінування та рекультивация сільськогосподарських земель, забруднених внаслідок військового конфлікту.

Полегшення доступу до фінансування для агровиробників, зокрема для малих та середніх фермерських господарств.

Збалансований підхід до підтримки базового агровиробництва та переробки, з метою збільшення доданої вартості продукції.

Врахування реформ, пов'язаних з інтеграцією до ЄС та перспективою вступу України до ЄС.

Розвиток регіонального адміністративного потенціалу для впровадження системи управління та контролю у сільському господарстві.

Ці категорії визначають ключові напрямки та завдання, які необхідно врахувати для успішного відновлення та розвитку агросектору України після військового конфлікту [6. 307-310].

Побудова базису реального сектора на сучасних технологічних засадах є ключовим завданням для подальшого відновлення економічної динаміки України в умовах війни. Це передбачає не лише пристосування до нових умов діяльності, але й масштабування ефективних стратегій та практик підприємств, спрямованих на вихід з кризи. Для досягнення цієї мети важливо: *підтримка переробних виробництв*: розвиток переробних виробництв дозволить додатково створювати вартість на місці, а також зменшувати залежність від імпорту; *використання прогресивних рішень європейської політики*: Запровадження принципів сталого розвитку, циркулярної економіки, енергоефективності та чистого виробництва допоможе створити екологічно чисте та ефективне виробництво, що забезпечить конкурентоспроможність на міжнародному ринку; *пошук інноваційних рішень*: створення сприятливої екосистеми для розвитку інновацій, залучення та підтримка стартапів та високотехнологічних галузей, сприяння цифровізації економіки; *розвиток людського капіталу*: інвестиції у освіту, науку та розвиток навичок, що відповідають вимогам сучасного ринку праці, будуть вирішальними для створення сильного та конкурентоспроможного реального сектора; *створення сприятливого інвестиційного клімату*: запровадження прозорих та стабільних правил гри для бізнесу, захист прав власності, лібералізація регулюючих норм, що сприятиме привабленню інвестицій та розвитку підприємництва;

Врахування цих факторів допоможе побудувати сучасну та конкурентоспроможну економіку, яка буде стійкою до викликів та забезпечить сталий розвиток України в умовах війни.

Так, відновлення аграрного сектора на сучасних засадах відіграє роль катализатора для активізації розвитку суміжних секторів економіки. Перероблення агропродукції та харчова промисловість, виробництво добрив, аграрне машинобудування, біоенергетика, сегменти IT-індустрії, задіяні в цифровізації аграрного виробництва та логістики - усі ці сфери можуть отримати імпульс розвитку через розвиток агросектору. Для цього важливо забезпечити інформування потенційних інвесторів про інвестиційні можливості

та привабливість цих галузей. Також необхідно проводити моніторинг та визначення потреб агропідприємств у товарах та послугах суміжних галузей для ефективної співпраці. Створення агропродовольчих кластерів, залучення інвестицій у горизонтальну диверсифікацію агробізнесу та локалізація суміжних виробництв на території України - це також важливі кроки для оптимізації міжсекторної взаємодії і стимулювання розвитку економіки країни. Ці заходи сприятимуть створенню стійкої та інноваційної аграрної галузі, яка не лише задовольнить потреби внутрішнього ринку, але й матиме потенціал для конкурентоспроможного виходу на міжнародний ринок.

Вступ до Європейського Союзу (ЄС) звичайно ж є суттєвим кроком у напрямку реконструкції та відновлення агросектору України. Перспектива вступу до ЄС може привернути іноземні інвестиції, оскільки вона створить привабливіші умови для бізнесу та сприятиме розвитку інфраструктури та сільського господарства в цілому. Проте дійсно, варто враховувати, що реформи, які необхідно буде здійснити для вступу до ЄС, можуть обмежити традиційні для України аграрні політики. Це може стосуватися, наприклад, впровадження стандартів якості, безпеки харчових продуктів та дотримання вимог щодо добробуту тварин. Також, Україна може зобов'язатися дотримувати правила конкуренції та обмежити субсидії для агросектору, що може вплинути на деякі аспекти традиційної політики підтримки сільського господарства [7. 35-37].

Слід зазначити, що в перспективі вступ України до ЄС може принести значні переваги для українського агросектору, зокрема, доступ до нових ринків інвестицій, технологій та експорту, а також створення стабільних умов для розвитку сільського господарства в майбутньому. Важливо розробити та впровадити ефективну стратегію адаптації до європейських стандартів і вимог, щоб максимально використати переваги вступу до ЄС для агросектору України. Ці реформи та ініціативи, спрямовані на покращення бізнес-середовища для сільського господарства та підтримку малих і середніх фермерів, грають важливу роль у відновленні та розвитку аграрного сектора України.

У підсумку нашого дослідження хочемо сказати, аграрний сектор залишається важливою ланкою економіки України та відіграє значну роль у забезпеченні сталого економічного розвитку країни та соціального добробуту сільських громад. Незважаючи на виклики, з якими він зіштовхується, аграрний сектор має великий потенціал для росту та процвітання.

Подальші зусилля уряду України, спрямовані на сприяння сталого розвитку аграрного сектору, будуть вирішальними для реалізації його повного потенціалу. Це може включати в себе заходи по збільшенню інвестицій у сільське господарство, впровадженню новітніх технологій, підтримці фермерських

господарств та малих сільських підприємств, розвитку ринків збуту та експорту агропродукції, а також створенню сприятливого регуляторного середовища для розвитку аграрного сектору.

За належної підтримки та розвинутих стратегій, аграрний сектор продовжуватиме виступати як ключовий двигун економічного зростання та забезпечення стійкості та процвітання для України.

Висновки. Загарбницька війна РФ проти України викликала серйозні наслідки для українського агробізнесу, який до цього був одним зі світових лідерів за експортом сільськогосподарської продукції. Ця ситуація змусила український аграрний сектор адаптуватися до нових умов функціонування, пов'язаних з воєнним конфліктом та його наслідками. Втрата Україною свого аграрного експортного потенціалу призвела до негативних наслідків для вітчизняної економіки в цілому. Зменшення обсягів експорту сільськогосподарської продукції поглиблює економічні проблеми країни, викликані воєнним конфліктом. Крім того, це загрожує внутрішній продовольчій безпеці та збільшує ризики для глобальної продовольчої безпеки. Воєнні дії приносять людські втрати, а також призводять до руйнування виробничої інфраструктури та створюють екологічні загрози. Це додатково ускладнює відновлення аграрного сектору та його адаптацію до нових умов. У зв'язку з цим, важливо надати підтримку українському аграрному сектору, сприяти його відновленню та розвитку в умовах воєнного конфлікту. Також потрібно приділяти увагу розвитку стратегій для забезпечення продовольчої безпеки як в Україні, так і на міжнародному рівні.

В умовах воєнного конфлікту із загарбницькою війною РФ проти України усі зацікавлені сторони, включаючи уряд, місцеві органи влади, бізнес, громадян і світову спільноту, мають об'єднати свої зусилля для забезпечення стійкості та функціонування українського аграрного сектору. Уряд України має вжити заходів для забезпечення безпеки та підтримки сільськогосподарських підприємств, а також для розвитку стратегій постачання продуктів харчування на внутрішній ринок. Місцеві органи влади повинні сприяти місцевому аграрному сектору, надаючи необхідну підтримку та стимулюючи ініціативи з метою відновлення виробництва.

Бізнес-середовище має активно працювати над знаходженням нових шляхів адаптації до змінених умов і забезпечення стабільності своєї діяльності в умовах кризи. Громадяни можуть підтримувати місцеві аграрні підприємства шляхом покупки місцевої продукції та активної участі в ініціативах підтримки аграрного сектору.

Світова спільнота може надати допомогу та підтримку Україні у відновленні аграрного сектору через гуманітарну допомогу, економічну підтримку та політичну дипломатію. Об'єднані зусилля всіх стейкхолдерів можуть сприяти забезпеченню стійкості та функціонуванню українського аграрного сектору в умовах військового конфлікту.

Література:

1. Мазур К.В., Лиманець А.Л. Особливості державного стимулювання відновлення діяльності підприємств України./К.В.Мазур, А.Л.Лиманець// Підприємництво та інновації. – 2023 - Вип. 29. - С. 33-37.
2. Логоша Р.В. Маркетинг-менеджмент у системі управління аграрних підприємств./ Р.В.Логоша, Л.М., Пронько// Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2022. - № 3 (61). - С. 77-91.
3. Белкін І.В. Дослідження факторів впливу на економічний стан аграрного ринку України в умовах воєнного часу. /І.В.Белкін// Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. - 2023. - Вип. 17.- С. 39-43.
4. Балабанова Л.В. Управління збутовою політикою. / Л.В. Балабанова, Ю.П. Митрохіна. - Центр навчальної літератури. 2019. - 240 С.
5. Белкін І.В. Проблеми стратегічного планування на підприємствах України та можливі шляхи їх подолання./І.В. Белкін, Р.В. Логоша, С.М. Трапаїдзе// Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. - 2022. - Випуск 13. - С. 72-77.
6. Логоша Р.В. Особливості управління маркетинговою діяльністю фермерських господарств. / Р.В. Логоша, Р.В. Козумляк, А.П. Федик // Наука і техніка сьогодні. - 2023. - № 11 (25). - С. 307-322.
7. Белкін І.В. Професійна підготовка менеджера маркетингових комунікацій на основі ділових ігор. /І.В. Белкін // Інвестиції: практика та досвід. - 2021. - № 15. С. - 31-37.

References:

1. Mazur K.V., & Lymanets A.L. (2023) Osoblyvosti derzhavnoho stymuliuvannya vidnovlennia diialnosti pidpriumstv Ukrainy. [Peculiarities of state stimulation of the recovery of Ukrainian enterprises]. *Pidpriumnytstvo ta innovatsii - Entrepreneurship and innovation*. Vyp. 29. 33-37. [In Ukrainian].
2. Lohosha R.V. & Pronko L.M. (2022) Marketynh-menedzhment u systemi upravlinnia ahrarnykh pidpriumstv. [Marketing management in the management system of agricultural enterprises] *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. - Economics, finance, management: topical issues of science and practice* № 3 (61), 77-91. [In Ukrainian].
3. Belkin I.V. (2023). Doslidzhennia faktoriv vplyvu na ekonomichnyi stan ahrarnoho rynku Ukrainy v umovakh voiennoho chasu [Study of influencing factors on the economic condition of the agricultural market of Ukraine in wartime conditions]. *Tavriiskyi naukovi visnyk. Serii: Ekonomika - Taurian Scientific Bulletin. Series: Economy*, 17, 39-43 [In Ukrainian].
4. Balabanova L.V., & Mytrokhina Yu.P. (2019) *Upravlinnia zbutovoiu politykoiu*. [Sales policy management] «Tsentr navchalnoi literatury». [In Ukrainian].
5. Belkin I.V., & Logosha R.V., & Trapaidze S.M. (2022). Problemy stratehichnoho planuvannya na pidpriumstvakh Ukrainy ta mozhlyvi shliakhy yikh podolannia [Strategic planning problems at Ukrainian enterprises and possible ways to overcome them]. *Tavriiskyi naukovi visnyk. Serii: Ekonomika - Taurian Scientific Herald. Series: Economy*, 13,72-77. [In Ukrainian].
6. Lohosha R.V., & Kozumliak R.V., & Fedyk A.P. (2023) Osoblyvosti upravlinnia marketynhovoio diialnistiu fermerskykh hospodarstv. [Peculiarities of management of marketing activity of farms]. *Nauka i tekhnika sohodni. - Science and technology today*, 11 (25) 307-322. [In Ukrainian].
7. Belkin I.V. (2021) Profesiina pidhotovka menedzhera marketynhovykh komunikatsii na osnovi dilovykh ihor.[Professional training of a marketing communications manager based on business games]. *Investytsii: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience*. № 15, 31-37. [In Ukrainian].